

ИЗКУСТВО В РЕЛИГИЯТА И РЕЛИГИЯ В ИЗКУСТВОТО

Живописца, която правя днес, е резултат ил важна промяна в моя светоглед. Аз търсех моето място в изкуството като експериментирах с най-модерните изразни средства: абстрактна живопис, концептуален авангард, инсталации. Всичко това беше много интересно, но аз чувствах, че пропускам нещо, че не съм на мястото си. Интересът ми към утвърдените съвременни артистични форми не беше достатъчно голям, за да направя нещо значително в тази област.

Усилията ми сменяха рязко посоката си, когато започнах работа в едно реставрационно ателие. Често ми се случваше да държа в ръцете си български икони от XVIII, XIX век. По време на работата над тях бях дълбоко впечатлена от близкия контакт с тези предмети. Те мълчаливо ми показваха пътя, който трябвах да следвам.

Започнах с изучаване на иконописните техники и византийската изобразителна система. Направих много копия на стари византийски образци. Отделих специално внимание на руската иконопис от XV – XVI век. Бях поразена от дълбокия философски смисъл, силата и оригиналността на изразните средства на византийските майстори. Основните принципи на светлината, обратната перспектива, изображението на човешката фигура и най-вече на човешкото лице съвсем не бяха изчерпани. Те криеха в себе си още много живот и възможности, които изследвах с истинска любов и интерес.

В процеса на тази работа пред мен възникваха много въпроси от естетически и богословски характер. Търсенето на отговорите ме доближи до християнската доктрина. Постепенно откривах една голяма част от човешката култура, която преди не познавах добре. За да систематизирам знанията си преди четири години постъпих като задочен студент в Богословския факултет на Софийски университет.

Така в моята работа се съединиха теологията и изкуството. Пряко свързани с това обстоятелство трябваше да бъдат и моите нови изразни средства. Оценявах правенето на копия като една полезна дейност, но това не беше най-подходящото за мен. Аз се осмелих да продължа нататък и върху всички натрупани знания и опит да изградя нов стил. Направих това като

Тайната вечеря

темпера/енкаустика

Преображение Христово
темпера/енкаустика

Христос и сажарящата
темпера/енкаустика

40 мъченици

темпера/енкаустика

Погребеният Лазар

температурно, частна колекция, Холандия

Влизане в Йерусалим

температурно

Комбинирах знанията си за византийската изобразителна система и тази част от изкуството на нашия век, която беше решаваща за формирането на моята естетика. В основата на този процес лежеше като спойка моята творческа интуиция, която за твореца играе същата роля, както наследствеността за всяко същество. Уверена съм, че нейните ирационални корени се губят някъде далече в миналото на Балканската земя.

В процеса на оформянето на този стил аз се опитах да го дефинирам, но се натъкнах на трудности, тъй като не можах да открия негов аналог. Живописца ми не беше нито изцяло светска, нито съвсем религиозна. За да изясня въпроса, потърсих кои необходими и достатъчни условия трябва да удовлетворява всяко религиозно изкуство. Открих две:

- 1) да има връзка с конкретна религия
- 2) да оперира с персонажи и събития от конкретен религиозен текст

Моето изкуство отговаряше и на двете условия. И тъй като чрез него изразявах истините на ортодоксалното християнско учение, аз го дефинирах като съвременна православна християнска живопис.

В своята работа съм дълбоко повлияна от българското иконописно наследство. В българските фрески и икони, независимо от кой период са и с каква степен на сръчност са направени от анонимните в повечето случаи зографи, откривах детска простота, чисто страдание, удивление и любов. Тези най-човешки характеристики дълбоко ме възмуваха и аз просто ги поех от безименните майстори, за да ги пренеса по-нататък във времето.

В края на този разказ ще припомня думите на стареца-отшелник авва Арсений за девицата: „Докато девицата живее в бащиния си дом, мнозина желаят да я имат за своя невеста, но когато започне да излиза от дома, вече не на всички се харесва. Едни я унижават, а други я хвалят; тя няма вече тая чест, както преди, когато е живяла в уединение.“ Така е и с плововете на изкуството. То е тази девица, която непременно трябва да излезе един ден от бащината си къща и да се покаже пред хората. Родителат я е създал и възпитал, а каква ще бъде съдбата ѝ времето ще отсъди.

Юлия Станкова
октомври, 1998 г., София